

VALTIOVARAINVALIOKUNNAN MIETINTÖ 38/2000 vp

Hallituksen esitys laeiksi tuloverolain ja tuloverolain 77 §:n muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 14 päivänä syyskuuta 2000 lähettänyt valtiovarainvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laeiksi tuloverolain ja tuloverolain 77 §:n muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta (HE 102/2000 vp).

Eduskunta-aloitteet

Lakialoitteet

Valiokunta on käsitellyt tämän esityksen yhteydessä seuraavat lakialoitteet:

- LA 66/2000 vp — Kyösti Karjula /kesk ym.: Laki tuloverolain muuttamisesta
- LA 74/2000 vp — Liisa Hyssälä /kesk: Laki tuloverolain muuttamisesta
- LA 75/2000 vp — Pertti Hemmilä /kok: Laki tuloverolain 93 §:n muuttamisesta
- LA 80/2000 vp — Lauri Oinonen /kesk ym.: Laki tuloverolain muuttamisesta
- LA 92/2000 vp — Esko-Juhani Tennilä /vas: Laki tuloverolain 105 a §:n muuttamisesta
- LA 93/1999 vp — Marjatta Stenius-Kaukonen /vas ym.: Laki tuloverolain 106 §:n muuttamisesta
- LA 95/2000 vp — Maria Kaisa Aula /kesk ym.: Laki tuloverolain ja tuloverolain 77 §:n muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta
- LA 102/2000 vp — Tytti Isohookana-Asunmaa /kesk ym.: Laki tuloverolain muuttamisesta
- LA 117/2000 vp — Sulo Aittoniemi /alk: Laki tuloverolain muuttamisesta
- LA 129/2000 vp — Christina Gestrin /r ym.: Laki tuloverolain 57 §:n muuttamisesta
- LA 5/2000 vp — Esa Lahtela /sd ym.: Laki tuloverolain 31 §:n muuttamisesta
- LA 48/2000 vp — Timo Seppälä /kok ym.: Laki tuloverolain 89 §:n muuttamisesta
- LA 50/2000 vp — Kyösti Karjula /kesk ym.: Laki tuloverolain muuttamisesta
- LA 56/2000 vp — Lauri Kähkönen /sd ym.: Laki tuloverolain muuttamisesta

- LA 150/2000 vp — Bjarne Kallis /skl ym.: Laki tuloverolain 124 §:n muuttamisesta
- LA 163/2000 vp — Esa Lahtela /sd ym.: Laki tuloverolain 93 §:n muuttamisesta.

Toimenpide-aloitteet

Valiokunta on käsitellyt tämän esityksen yhteydessä seuraavat toimenpidealoitteet:

- TPA 54/2000 vp — Ossi Korteniemi /kesk: Ulkomailta saadun eläketulon verottaminen Suomessa
- TPA 89/2000 vp — Rainer Erlund /erl ym.: Verotuksen perusvähennyksen tarkistaminen
- TPA 149/2000 vp — Raimo Vistbacka /ps: Hevostulon osittainen verovapaus
- TPA 223/2000 vp — Pia Viitanen /sd: Myyntivoiton verokohtelu velkajärjestelyssä
- TPA 236/2000 vp — Pauli Saapunki /kesk ym.: Paluumuuttajien kaksinkertainen verotus
- TPA 243/2000 vp — Esa Lahtela /sd: Paluumuuttajien verokohtelu.

Jaostovalmistelu

Asia on valmisteltu valtiovarainvaliokunnan verojaostossa.

Asiantuntijat

Verojaostossa ovat olleet kuultavina

- ylijohtaja Lasse Arvela, valtiovarainministeriö
- ylitarkastaja Merja Hartikka-Simula, Verohallitus
- sijoituspäällikkö Tuula Korhonen, Kansaneläkelaitos
- ylijohtaja Hannu Uusitalo ja tutkija Antti Parpo, Stakes
- varatuomari Ilkka Ojala, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto
- ekonomisti Minna Punakallio, Palvelutyönantajat
- ekonomisti Helena Pentti, Suomen Ammattijärjestöjen Keskusliitto ry
- erityisasiantuntija Juha Mynttinen, Suomen Kuntaliitto
- lainopillinen asiamies Anna Lundén, Suomen Yrittäjät ry
- johtaja Tero Honkavaara, Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliitto
- pääekonomisti Matti Koivisto, Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry
- lakiasiaintohtaja Vesa Korpela ja ekonomisti Sirkka Autio, Veronmaksajain Keskusliitto ry
- Helsingin Työttömät ry:n toiminnanjohtaja Markku Kekäläinen, Työttömien Valtakunnallinen Yhteistoimintajärjestö TVY ry
- varapuheenjohtaja Markku von Herzen, Ylempien toimihenkilöiden neuvottelujärjestö
- toiminnanjohtaja Pentti Laakkonen ja toiminnanjohtaja Jukka Salminen, Valtakunnallisten Eläkejärjestöjen Neuvottelujärjestö
- verojohtaja Hannu Mustonen, Nokia
- professori, MA Pentti Rönkkö, Tampereen yliopisto.

HALLITUKSEN ESITYS JA EDUSKUNTA-ALOITTEET

Hallituksen esitys

Käsiteltävänä olevaan hallituksen esitykseen sisältyy hallituksen ehdottamia vuoden 2001 ansiotuloverotuksen kevennysehdotuksia (tulon-

hankkimisvähennyksen ja kunnallisverotuksen ansiotulovähennyksen muutokset) sekä eräitä muita muutosehdotuksia.

Palkkatulosta tehtävä tulonhankkimisvähennys, jonka suuruus on nykyisin 3 prosenttia palk-

katulon määrästä ja kuitenkin enintään 2 400 markkaa, ehdotetaan korotettavaksi 2 700 markkaan. Vähennys myönnettäisiin täysimääräisenä tulotasosta riippumatta.

Kunnallisverotuksen ansiotulovähennyksen kertymisprosenttia ehdotetaan korotettavaksi 20 prosentista 35 prosenttiin.

Ulkomaantyötuloa koskevaa säännöstä ehdotetaan muutettavaksi siten, että ns. kuuden kuukauden säännön perusteella verovapaana ulkomaantyötulona ei pidettäisi etuna työsuhteeseen perustuvasta oikeudesta merkitä osakkeita tai työsuhdeoptioita.

Merityötulovähennys ehdotetaan myönnettäväksi myös ulkomaisessa aluksessa työskentele-

välle, Suomessa yleisesti verovelvolliselle merimiehelle.

Ulkomailla tehdystä työstä saadun palkan verovapautta koskevan ns. kuuden kuukauden säännön nykyistä siirtymäaikaa ehdotetaan jatkettavaksi vuodella.

Eduskunta-aloitteet

Käsiteltyihin lakialoitteisiin sisältyy hallituksen esitykseen sisältyvän muutosehdotuksen osalta hallituksen esityksestä poikkeavia ehdotuksia sekä eräitä läheisesti esitykseen sisältyviin ehdotuksiin liittyviä muutosehdotuksia.

Käsitellyt toimenpideoitteet sisältävät hallituksen esitykseen sekä edellä tarkoitettuihin lakialoitteisiin liittyviä ehdotuksia.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Hallituksen esityksessä mainituista syistä ja saadun selvityksen perusteella valiokunta pitää lakiehdotuksia tarpeellisina ja puoltaa niiden hyväksymistä.

Verotuksen progressiivisuus merkitsee yhden tulonsaajan perheissä ankarampaa verotusta kuin saman verotettavan tulon saavan kahden tulonsaajan perheissä. Tilanne saattaa olla ongelmallinen erityisesti lapsiperheissä. Valiokunnan käsityksen mukaan asiaa tulisi selvittää.

Ansiotulovähennyksen korottaminen vaikuttaa kuntien verotuloihin vähentävästi. Verotulojen menetykset saattaa olla keskimääräistä suurempi kunnissa, joissa tulotaso on keskimääräistä alhaisempi. Valiokunnan mielestä hallituksen tulee tulevaisuuden veroratkaisuissa ottaa huomioon kunnille mahdollisesti aiheutuvat menetykset.

Käsitlemiensä aloitteiden suhteen valiokunta on asettunut kielteiselle kannalle.

Yksityiskohtaiset perustelut

1. Pienituloisten asema

Valtiovarainvaliokunta on käsitellyt pienituloisten asemaa, sikäli kuin siihen voidaan vaikuttaa verotuksellisin keinoin, kaikissa sellaisissa tuloverolain muuttamista koskevissa viimeisimmissä mietinnöissään, jotka koskevat tulonjaon muutoksia. Mietinnössään VaVM 7/2000 vp, joka koskee ansiotulojen verotuksen keventämistä kuluvan vuoden osalta, valiokunta totesi muun ohella seuraavaa:

"Valtiovarainvaliokunta viittaa kuluvan vuoden veroperusteita käsitellessään erityisesti mietinnöissään VaVM 23/1999 vp (HE 32/1999 vp) ja VaVM 26/1999 vp (HE 71/1999 vp) hyväksymiinsä lausumiin ja edellyttää niiden huomioon ottamista. Valtiovarainvaliokunta toteaa, että käsiteltävänä olevat muutosehdotukset perustuvat nykyisen hallituksen hallitusohjelman linjauksiin. Siten hallituksen esityksen mukaiset veronkevennykset kohdistuvat ennen kaikkea palkansaajille sekä yrittäjille. Muut väestöryhmät hyötyvät kevennyksistä lähinnä progressiivisen tuloveroasteikon lievennysten kautta. Ve-

ronkevennykset painottuvat lievästi tulotason mukaan tarkasteltuina pieni- ja keskituloisiin ja parantavat osaltaan työn vastaanottamisen kannustavuutta ainakin silloin, kun tarjolla on koko-aikaista vaikkakin mahdollisesti suhteellisen matalapalkkaista työtä. Esityksen mukaiset kevennykset jäävät kuitenkin vaatimattomiksi, kun tarkastellaan tulotasoa alle 70 000 markkaa/vuosi."

Mietinnössään valiokunta katsoi, että tulevaisuuden veroratkaisuissa on kiinnitettävä huomiota esille nousseisiin, tuloerojen kasvusta mahdollisesti aiheutuviin yhteiskunnallisiin köyhyys- ja syrjäytymisongelmiin. Edelleen valiokunta totesi, että vähennysten kohdistaminen vain ansio- ja yrittäjätuloihin saattaa johtaa käytännössä tilanteeseen, jossa työttömäksi joutuvan suhteellinen verorasitus kiristyy työssä käyviin verrattuna. Valiokunta totesi, että tulonsiirtojen varassa elävien ihmisten, erityisesti työttömien, on joissain tapauksissa pakko hakea toimeentulotukea pystyäkseen maksamaan veronsa. Valiokunnan mielestä edellä mainittujen ongelmien ratkaisemiseksi on selvitettävä, mihin toimenpiteisiin asiassa voidaan ryhtyä. Valiokunta toteaa, että vuoden 2001 veroratkaisuihin sisältyvillä muutoksilla parannetaan valiokunnan tahdon mukaisesti pieniä palkka- ja yrittäjätuloja saavien suhteellista asemaa. Tämä tapahtuu mm. tulonhankkimisvähennykseen, kunnallisverotuksen ansiotulovähennykseen ja valtion verotuksen verotettavaan tulorajaan tehtävillä muutoksilla. Nämä muutokset keventävät myös hieman niiden henkilöiden verotusta, joilla on vuoden aikaan tulonsiirtojen ohella myös palkkatuloja.

Tupo-neuvotteluissa on sovittu ansiosidonnaiseen työttömyysturvaan tehtävistä korotuksista. Tämänkin vuoksi on valiokunnan mielestä ryhdyttävä toimenpiteisiin sellaisten työmarkkinatuella ja työttömyysturvan peruspäivärahalla olevien aseman parantamiseksi, jotka eivät ole oikeutettuja ansiosidonnaiseen työttömyysturvaan.

Valiokunta toteaa pienituloisten ongelman pahenevan erityisesti ansiosidonnaisen työttömyysturvan ulkopuolella olevien osalta, joiden asemaa ei käytännössä paranna mikään viime ai-

koina sovituista toimenpiteistä ja joiden asemaa on vaikeaa tai jopa mahdotonta parantaa veropolitiikan keinoin. Valiokunta katsoo, että olisi pikaisesti kehitettävä toimenpiteitä, joilla voidaan vaikuttaa pitkäaikaistyöttömien parempaan työllistymiseen. Valiokunnan mielestä tulisi myös selvittää, millä keinoin tehokkaimmin voidaan varmistaa ansiosidonnaisen työttömyysturvan ulkopuolella olevien pitkäaikaistyöttömien tulotason turvaaminen kohtuullisena. Valiokunta ehdottaa, että hyväksytään asiaa koskeva lausuma (*Valiokunnan 1. lausumaehdotus*).

2. Pääoma- ja ansiotulojen verotus matalilla tulotasoilla

Nykyinen ansio- ja pääomatulojen eriytetty verotusjärjestelmä synnyttää käytännössä yhä pahenevia epäoikeudenmukaisuuksia erityisesti matalilla tulotasoilla oleville maatalous- ja muille yrittäjille. Epäoikeudenmukaisuudet pahenevat, kun pääomatuloprosentti pysyy 29 prosentina ja ansiotulojen verotusta edelleen kevennetään.

Ongelman ratkaiseminen voi nykyisen eriytetyn verojärjestelmän puitteissa tapahtua usealla vaihtoehtoisella tavalla. Matalien tulotasojen ongelmaa on ehdotettu ratkaistavaksi toteuttamalla verotus joko ansio- tai pääomatulojen verotuksena joko verovelvollisen itsensä tai verohallinnon valinnalla siitä, kumman verojärjestelmän — ansio- vai pääomatuloverotuksen — piirissä matalan yritystulon verotus olisi edullisempaa. Lisäksi on keskusteltu pääomatulo-osuuden tuottoasteen alentamisesta kaikilla pienyrityksillä 18 prosentista 15 prosenttiin.

Ongelmaa olisi mahdollista lieventää myös siten, että yrittäjä ja maataloudenharjoittaja voisivat valita yritystulon pääomatulo-osuudeksi vaihtoehtoisesti joko 18 prosentin tai 10 prosentin osuuden nettovarallisuudesta. Siirtyminen täysimääräisen pääomaverokannan piiriin tapahtuisi tällöin verovelvollisen sitä vaatiessa asteittain. Ratkaisu ei kuitenkaan tapahtuisi muuntamalla koko pääomatulo-osuutta ansiotuloksi eikä myöskään kiristämällä sellaisten yritysten verotusta, joita varsinainen ongelma ei koske,

vaan liittämällä pääomaverotukseen alimmilla tuloilla osittainen progressiivisuus, jota siinä ei nykyisin ole. Yrittäjä tai maataloudenharjoittaja voisivat tehdä valinnan kunakin vuonna erikseen, jolloin verovelvollisella olisi mahdollisuus itse laskien optimoida verotus vuosittain riippuen kunkin vuoden ansiotulojen ja nettovarallisuuden määrästä. Mallin etuna verrattuna esimerkiksi pienten pääomatulojen muuntamiseen kokonaan ansiotuloksi on, että yritystulon pääoma- ja ansiotulojako säilyttäisi kannustavuutensa myös niissä tapauksissa, joissa verovelvollisella on vähäisiä eläketuloja tai oikeus invaldivähennykseen.

Valtiovarainvaliokunta on toistuvasti, viimiksi mietinnössään VaVM 7/2000 vp, kiinnittänyt ongelmaan huomiota. Valiokunnan saaman tiedon mukaan asian valmistelu valtiovarainministeriössä ei kuitenkaan ole edennyt siinä määrin, että olisi vielä ollut mahdollista tehdä ratkaisua sen suhteen, minkä ratkaisumallin pohjalta asiassa edetään. Valiokunta toteaa, että muiden eriytetyn verojärjestelmän valinneissa maissa (lähinnä Ruotsissa ja Norjassa) ongelman ratkaisu on tapahtunut osin eri tavoin. Valtiovarainvaliokunta edellyttää asian pikaista ratkaisemista ja ehdottaa, että hyväksytään asiaa koskeva lausuma (*Valiokunnan 2. lausumaehdotus*).

3. Kiinteistön verovapaa luovutus kunnalle

Tuloverolain 49 §:n mukaan luonnollisen henkilön luovuttaessa kiinteää omaisuutta valtiolle, maakunnalle, kunnalle tai kuntayhtymälle luovutusvoiton veronalaista määrää laskettaessa luovutushinnasta vähennetään vähintään 80 prosenttia. Tuloverolakiin väliaikaisesti lisätyssä 48 a §:ssä säädettiin kunnan maanhankinnan tukemiseksi luonnollisten henkilöiden ja kuolinpesien myynti kunnalle määräajaksi verovapaaksi. Verovapaus koski niitä luovutuksia, jotka tehtiin lokakuun 1 päivän 1999 ja kesäkuun 2000 lopun välisenä aikana.

Valiokunta pitää tärkeänä, että kuntien mahdollisuudet maanhankintaan pyritään turvaamaan. Valiokunta katsoo, että olisi pikaisesti

selvitettävä, mitä vaikutuksia edellä selostetulla tilapäisellä verovapaudella on käytännössä ollut. Lisäksi valiokunta katsoo, että mikäli tilapäisellä lailla on ollut myönteisiä vaikutuksia, tarvittaviin lainsäädäntötoimiin järjestelmän jatkamiseksi tulee ryhtyä pikaisesti.

4. Ulkomaantyötulon verotus

Valiokunta ehdottaa, että 77 §:n 1 momentissa mainittu Suomen Ulkomaankauppaliitto ry ilmaisu korvataan sitä nykyisin vastaavalla Finpro ry:llä.

Tuloverolain 66 §:ssä säädetään työsuhteen perustuvasta osakeannista. Sen mukaan veronalaista ansiotuloa on etu työsuhteeseen perustuvasta oikeudesta merkitä yhteisön osakkeita tai osuuksia käypää hintaa alempaan hintaan.

Kuuden kuukauden säännön soveltamista myös työsuhteoptioihin voitaisiin pitää perusteltuna silloin, kun voidaan osoittaa, että työsuhteoptioista saatavaa tuloa verotetaan työskentelyvaltiossa Suomeen verrattavissa olevalla tavalla siellä työskentelyn ajalta.

Kuuden kuukauden säännön soveltamisella voidaan ensinnäkin välttää tiettyjä verotuksen toimittamiseen liittyviä käytännöllisiä ongelmia. Normaali kansainvälisen kaksinkertaisen verotuksen poistamisen menetelmä, hyvitysmenetelmä, saattaa joissakin tapauksissa johtaa siihen, että vero joudutaan ensi vaiheessa maksamaan kahteen valtioon. Tämä johtuu siitä, että joissain maissa verotus valmistuu huomattavasti hitaammin kuin Suomessa tai verovuosi on erilainen, ja hyvitys voidaan myöntää Suomessa vasta, kun vero on maksettu ulkomailla. Toistaiseksi hyvitysmenetelmää sovellettaessa joissain maissa perittävät paikallisverot saattavat jäädä verovelvollisen lopulliseksi verorasitukseksi. Nämä ovat yleisiä hyvitysmenetelmän soveltamiseen liittyviä ongelmia, mutta ne saattaisivat korostua optiotulojen kohdalla.

Kuuden kuukauden säännön soveltaminen työsuhteoptioihin, eli yksipuolisen, kansallisen lainsäädännössä annettavan vapautuksen myöntäminen, on kuitenkin perusteltua vain silloin, kun on riittävän varmaa, että kyseinen tulo

verotetaan työskentelyvaltiossa ja veron taso ei poikkea merkittävästi Suomen verotuksen tasosta. Tällainen verotason varmistus-kriteeri on kansainvälisessä vero-oikeudessa yleisesti käytössä oleva edellytys vapautusmenetelmän soveltamiselle. Muutoin saattaisi syntyä se epäoikeudenmukainen tilanne, että kotimaassa optio-ohjelman aikana työskennelleet ovat selvästi ankarammin verotettuja kuin optio-ohjelman aikana ulkomaankomennuksella olleet työntekijät. Lisäksi, vapautuksen myöntäminen ilman varmistusta riittävästä verotuksesta saattaisi lisätä houkutusta siirtyä työskentelemään hyvin alhaisen optioverotuksen maihin. Suomen ei siis ole perusteltua myöntää yksipuolista vapautusta verosta silloin, kun se johtaisi täydelliseen veron välttämiseen tai hyvin alhaiseen verotukseen.

Uuden 2 momentin mukaan TVL 77 §:n 1 momenttia sovellettaisiin työsuhdeoptioista saataviin tuloihin ainoastaan seuraavien edellytysten täyttyessä:

- työskentelyvaltion ja Suomen välillä on voimassa kaksinkertaisen verotuksen välttämistä koskeva sopimus,

- työsuhdeoptioista saatavaa (TVL 66 §:ssä tarkoitettua) tuloa verotetaan työskentelyvaltiossa palkkatulona, ja

- verovelvollinen esittää riittävän selvityksen, että edellä tarkoitettu työsuhteeseen perustuva etu on saatettu työskentelyvaltion veroviranomaisten tietoon.

Vaatimus verosopimusvaltiosta rajaa lain soveltamisalan ulkopuolelle huomattavan osan nollaverotus- tai alhaisen verotuksen valtioita. Suomi on noudattanut verosopimuspolitiikassaan linjaa, että hyvin alhaisen verotuksen maiden kanssa ei solmita verosopimuksia. Vaatimus edun verottamisesta työskentelyvaltiossa palkkatulona vähentää edelleen hyvin alhaisen verotuksen mahdollisuutta. Alhaisen verotuksen tilanteita voisi syntyä lähinnä silloin, kun optioedut luokiteltaisiin muuksi tuloksi kuin palkkatuloksi, esim. luovutusvoitoksi.

Kolmannen edellytyksen — selvityksen esittäminen — tarkoituksena on varmistaa, että

työskentelyvaltion veroviranomaiset ovat saaneet tiedon työsuhdeoptiojärjestelystä, ja voivat näin ollen toimittaa kyseisen tulon verotuksen kyseisessä valtiossa työskentelyä vastaavalta ajalta. Tämä edellytys on tärkeä verovalvonnan näkökulmasta. Työskentelyvaltion veroviranomaiset eivät välttämättä ole tietoisia ulkomailta tulleiden työntekijöiden optioeduista. Näin on asianlaita varsinkin silloin, kun työsuhdeoptiotulo realisoituu vasta sen jälkeen, kun työntekijä on poistunut maasta. Säännöksen tarkoituksena on vapauttaa verovelvollinen Suomen verosta vain silloin, kun tuloa verotetaan työskentelyvaltiossa. Tämän toteuttamiseksi on välttämätöntä, että tulo on myös tosiasiallisesti saatettu työskentelyvaltion veroviranomaisten tietoon.

Vaadittavana selvityksenä voisi tulla kyseeseen erilaisia vaihtoehtoja. Tarkoituksena on jättää verohallinnolle harkinnanvaraa riittävän selvityksen arvioimisen suhteen. Näin voidaan ottaa joustavasti huomioon mm. eri maissa vallitsevat verotusmenettelysäännökset ja -käytännöt samoin kuin työnantajaan ja työntekijään mahdollisesti liittyvät erityispiirteet, ja siten välttää tarpeetonta byrokratiaa. Silloin, kun veroviranomaisilla ei ole aihetta epäillä väärinkäytöksiä, selvitykseksi riittäisi esimerkiksi työskentelyvaltion työnantajan vahvistama luettelo työsuhdeoptioedun saajista ja ilmoitus, että kyseinen luettelo on saatettu paikallisten veroviranomaisten tietoon. Toisaalta, epäselvissä tapauksissa veroviranomaisilla olisi mahdollisuus vaatia verovelvolliselta myös konkreettisempaa selvitystä siitä, että työsuhteeseen perustuva etu on ilmoitettu työskentelyvaltion veroviranomaisille. Tällaisena selvityksenä voisi tulla kyseeseen esimerkiksi työskentelyvaltion veroviranomaisen antama todistus, jossa vahvistetaan, että kyseinen työsuhdeoptiotulo tullaan verottamaan työskentelyvaltiossa siellä työskentelyä vastaavalta ajalta.

Jos työsuhdeoptiosta on jo maksettu vero työskentelyvaltiossa, selvityksenä voitaisiin esittää verolippu.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella valtiovarainvaliokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että 2. lakiehdotus hyväksytään muuttamattomana,

että 1. lakiehdotus hyväksytään muutettuna (Valiokunnan muutosehdotus),

että lakialoitteet LA 193/1999 vp, LA 5/1000 vp, LA 48/2000 vp, LA 50/2000 vp, LA 56/2000 vp, LA 66/2000 vp, LA

74/2000 vp LA 75/2000 vp LA 80/2000 vp, LA 92/2000 vp, LA 95/2000 vp, LA 102/2000 vp, LA 117/2000 vp, LA 129/2000 vp, LA 150/2000 vp ja LA 163/2000 vp hylätään,

että toimenpidealoitteet TPA 54/2000 vp, TPA 89/2000 vp, TPA 149/2000 vp, TPA 223/2000 vp, TPA 236/2000 vp ja TPA 243/2000 vp hylätään ja

että hyväksytään kaksi lausumaa (Valiokunnan lausumaehdotukset).

Valiokunnan muutosehdotus

1.

Laki

tuloverolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan 30 päivänä joulukuuta 1992 annetun tuloverolain (1535/1992) 74 §:n 4 momentti,
muutetaan 74 §:n 1 momentin johdantokappale ja 6 momentti, 77 §:n 1 momentti, 95 §:n 1 momentin 1 kohta ja 105 a §:n 2 momentti,
 sellaisina kuin niistä ovat 77 §:n 1 momentti laissa 1024/1997 sekä 95 §:n 1 momentin 1 kohta ja 105 a §:n 2 momentti laissa 468/2000, *sekä*
lisätään 77 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi mainitussa laissa 1024/1997, uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2—4 momentti siirtyy 3—5 momentiksi, seuraavasti:

74 §
 (Kuten HE)

77 §

Ulkomaantyötulo

Ulkomailla tehdystä työstä saatu palkka (*ulkomaantyötulo*) ei ole veronalaista tuloa, jos verovelvollisen oleskelu ulkomailla johtuu tästä työstä ja kestää yhtäjaksoisesti vähintään kuusi kuukautta (*ulkomaantyöskentely*). Ulkomaantyötulona ei pidetä palkkaa, jota työskentelyvaltio Suomen ja tämän valtion välillä voimassa olevan kaksinkertaisen verotuksen välttämisek-

si tehdyn sopimuksen mukaan ei saa ensisijaisesti verottaa, 66 §:ssä tarkoitettua työsuhteeseen perustuvasta edusta saatua tuloa eikä palkkaa, joka on saatu Suomen valtiolta, kunnalta tai muulta suomalaiselta julkisyhteisöltä tai *Finpro ry:ltä* taikka suomalaisessa vesi- tai ilma-aluksessa tehdystä työstä.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuna ulkomaantyötulona pidetään kuitenkin 66 §:ssä tarkoitettua työsuhteeseen perustuvasta edusta saatua tuloa, jos:

1) työskentelyvaltion ja Suomen välillä on voimassa kaksinkertaisen verotuksen välttämistä koskeva sopimus ja 66 §:ssä tarkoitettua tu-

loa verotetaan työskentelyvaltiossa palkkatulona; ja

2) verovelvollinen esittää riittävän selvityksen siitä, että edellä tarkoitettu työsuhteeseen perustuva etu on saatettu työskentelyvaltion veroviranomaisen tietoon. (Uusi)

95 §
(Kuten HE)

105 a §
(Kuten HE)

Valiokunnan lausumaehdotukset

1. Eduskunta edellyttää hallituksen pikaisesti selvittävän, millä keinoin voidaan tehokkaimmin vaikuttaa pitkäaikaisyöttömien parempaan työllistymiseen sekä millä toimenpiteillä voidaan tehokkaimmin parantaa ansiosidonnaisen työttömyysturvan ulkopuolella olevien pitkäaikaistyöttömien asemaa, ja ryhtyvän vuoden 2002 talousarvion yhteydessä tarvittaviin toimenpiteisiin

kohtuullisen tulotason turvaamiseksi heille.

2. Eduskunta edellyttää hallituksen pikaisesti saattavan loppuun selvitykset, joiden pohjalta voidaan ratkaista eriytetyn verojärjestelmän aiheuttamat ongelmat matalilla tulotasoilla oleville yrittäjille ja maatilatalouden harjoittajille. Valiokunta edellyttää, että asiaa koskeva esitys saatetaan eduskunnan käsittelyyn kevättalvella 2001.

Helsingissä 1 päivänä joulukuuta 2000

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Maria Kaisa Aula /kesk
vpj. Kari Rajamäki /sd (osittain)
jäs. Olavi Ala-Nissilä /kesk
Pirjo-Riitta Antvuori /kok
Timo Ihamäki /kok
Seppo Kääriäinen /kesk
Reijo Laitinen /sd (osittain)
Markku Laukkanen /kesk
Hanna Markkula-Kivisilta /kok
Tuija Nurmi /kok (osittain)
Mauri Pekkarinen /kesk (osittain)
Virpa Puisto /sd
Ola Rosendahl /r

Matti Saarinen /sd
Anni Sinnemäki /vihr
Sakari Smeds /skl
Irja Tulonen /kok (osittain)
Marja-Liisa Tykkyläinen /sd
Kari Uotila /vas
Jukka Vihriälä /kesk
Jorma Vokkolainen /vas
vjäs. Kari Kantalainen /kok
Mikko Kuoppa /vas (osittain)
Pirkko Peltomo /sd (osittain)
Pauli Saapunki /kesk (osittain).

Valiokunnan sihteerinä jaostokäsittelyssä on toiminut

valiokuntaneuvos Arvo J. Kämppi.

VASTALAUSE

Perustelut

Verotusta tulee tarkastella paitsi suhdannepolitiikan myös rakenteiden uudistamisen näkökulmasta. Pienipalkkaisen työn korkea verorasitus on työllistymisen ja työllistämisen este. Suomen talouskehityksen yksi uhkatekijä on pitkäaikais-työttömyys, ikääntyneiden ja vähemmän koulutettujen työttömyyden jääminen korkealle tasolle.

Budjettiehdotukseen sisältyvien inflaatiotarkistusten lisäksi 4,7 miljardin markan veronalennusten suuruusluokka on perusteltu. Sen sijaan niiden kohdentamisessa on korjattavaa.

Verotuksen keventämisellä on luotava tilaa tasapainoiselle kasvulle ja työllisyyden parane- miselle. Tämä onnistuu parhaiten painottamalla veronalennukset pienipalkkaisen työn verorasi- tuksen keventämiseen. Tämä hillitsee myös tu- loerojen kasvua. Tehokasta on käyttää sekä tulo- veron keventämistä että työnantajamaksujen alentamista.

On kannustettava lyhyidenkin työsuhteiden vastaanottamista, etätyötä sekä työssäkäynti- alueen laajentamista. Nykyiset työmatkakulujen verovähennysten mallit eivät vastaa nykyajan työnteon muuttuneita oloja.

Yritysverotuksessa on toteutettava pienten pääomatulojen ja ansiotulojen verotusmenette- lyn valintamahdollisuus pienyrittäjien ja viljeli- jöiden epäoikeudenmukaisen kohtelun korjaa- miseksi.

Yksityiskohtaiset perustelut**Valintamahdollisuus ansio- ja pääomatulove- rotuksen välille**

Vastalauseessa ehdotetaan lakialoitteen LA 95/2000 vp mukaisesti, että tuloverolain 38—40 §:n mukainen jaettavan yritystulon pääomatulo- osuus voitaisiin jättää vahvistamatta silloin, kun se johtaa ansiotuloverotusta ankarampaan lop-

putulokseen. Myös eduskunta edellytti tämän selvittämistä jo kevätistuntokaudella 2000 tulo- verolakiesitystä koskeneessa vastauksessaan (EV 111/1999 — HE 32/1999 vp) viime vuoden lopulla. Selvitystä tai esityksiä ei kuitenkaan ole näkynyt.

Nyt yrittäjää tai viljelijää, jonka vuositulot ovat alle 140 000 markkaa, verotetaan kireäm- min kuin vastaavat tulot saavaa palkansaajaa. Valintamahdollisuuden toteuttaminen esitetyllä tavalla lisäisi verojärjestelmän oikeudenmukai- suutta ja takaisi sen, että myös pienyrittäjät ja viljelijät saisivat osansa tuloverotuksen keventä- misestä.

Työn vastaanottamista helpotettava matka- ja asumiskuluvähennyksellä

Vastalauseessa ehdotetaan työmatkavähennyk- sen ylärajan korottamista nykyisestä 28 000 markasta 35 000 markkaan. Tämä on perustel- tua, koska työsuhteet ovat entistä lyhyempiä, lii- kennepolttonesteiden hinnat sietämättömän kor- keita ja julkiset kulkuyhteydet monin paikoin puutteellisia. Samalla työmatkavähennykseen liittyvää omavastuuosuutta tulisi työttömyys- kuukausien osalta alentaa, jolloin lyhytaikaisis- sa työsuhteissa olevat pääsisivät samaan ase- maan pysyvässä työssä olevien kanssa.

Työmatkakustannusten lisäksi tulisi voida vä- hentää ns. kakkosasunnosta aiheutuvat kulut sil- loin, kun työpaikka on niin kaukana vakituise- sta asuinpaikasta, ettei sieltä käsin voida päivittäin matkustaa töihin.

Ansiotulovähennyksen ylärajaa korotettava

Työllisyyden kannalta tehokkainta ja sosiaali- sesti oikeudenmukaisinta on painottaa tulovero- tuksen kevennys pieni- ja keskituloisille ihmisil- le kunnallisverotuksen ansiotulovähennyksen kautta. Tämä myös purkaisi parhaiten tulo- ja

kannustinloukkuja sekä hillitsisi tuloerojen kasvua.

Vastalauseessa ehdotetaan, että kunnallisen ansiotulovähennyksen enimmäismäärää nostettaisiin nykyisestä 9 800 markasta 11 000 markkaan. Tästä seuraava verotulojen menetys kompensoituu kunnille täysimääräisesti työttömyysvakuutusmaksun alennuksesta johtuvien verotulojen kasvun sekä kuntatyönantajan kansaneläkemaksun alentamisen kautta.

Etätyöstä aiheutuvia kustannuksia on voitava vähentää

Tehtyjen arvioiden mukaan maassamme työskentelee yli 300 000 ihmistä ns. etätyön piirissä ja kiinnostus siihen on nopeasti kasvamassa erityisesti nuorten työntekijöiden keskuudessa. Tätä on syytä suosia, sillä se mahdollistaa työn teon myös maaseudulta ja pienemmiltä paikkakunnilta käsin sekä hillitsee muuttoliikettä kasvukeskuksiin. Se on kansantalouden kokonaisuuden kannalta perusteltua. Tämän vuoksi ehdotamme tulonhankkimisvähennyksen ulottamista etätyökustannuksiin. Tietoliikenne-, tietokone-, ohjelmisto- ja liittymäkustannuksia tulee voida vähentää enintään 5 000 markan edestä.

Tonttitarjontaa tehostettava määräaikaisella myyntivoittoverovapaudella

Asuntomarkkinoiden ongelmat jatkuvat edelleen, mutta hallitus seisoo tumput suorina. Ehdotuksia ja selvityksiä on yllin kyllin, teot puuttuvat.

Eräs keino vakauttaa asuntomarkkinoita on kuntien tonttitarjonnan lisääminen. Tähän pääs-

tään muun muassa tehostamalla kuntien maanhankintaa siten, että luonnollisten henkilöiden ja kuolinpesien kiinteistöjen myynti kunnalle säädetään määräajaksi verovapaaksi myös ensi vuonna. Kuluvan vuoden alkupuoliskolla voimassa olleella verovapauskokeilulla oli eri tahojen mukaan tonttikauppaa piristävä vaikutus. Myyntivoittoverovapaudella voidaan kuntien kilpailuasemaa parantaa muihin ostajiin verrattuna ja näin saada uutta maata asuntorakentamista varten.

Koska verovapautta esitetään voimaan vain vuoden 2001 ajaksi, ei kuntien saamaa etuutta voi pitää kohtuuttomana tonttitarjonnan lisääntymisestä seuraaviin hyötyihin verrattuna.

Vastalauseessa ehdotetaan lakialoitteen LA 102/2000 vp mukaisesti, että 30. päivään kesäkuuta 2000 saakka vuoden väliaikaisesti voimassa ollutta tuloverolain muutosta, jonka mukaan luonnollisen henkilön myydessä kiinteää omaisuutta kunnalle myyntivoitto on verovapaata tuloa, jatkettaisiin vuoden 2001 ajan.

Ehdotus

Edellä olevan perustella ehdotamme,

että valiokunnan mietintöön sisältyvä 2. lakiehdotus hyväksytään mietinnön mukaisena,

että 1. lakiehdotus hyväksytään vastalauseen mukaisena (Vastalauseen muutosehdotus) ja

että lisäksi hyväksytään vastalauseen mukainen lausuma (Vastalauseen lausumaehdotus).

Vastalauseen muutosehdotus

1.

**Laki
tuloverolain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan 30 päivänä joulukuuta 1992 annetun tuloverolain (1535/1992) 74 §:n 4 momentti,
muutetaan 74 §:n 1 momentin johdantokappale ja 6 momentti, 77 §:n 1 momentti, 95 §:n 1 momentin 1 kohta ja 105 a §:n 2 momentti,
 sellaisina kuin niistä ovat 77 §:n 1 momentti, laissa 1024/1997 sekä 95 §:n 1 momentin 1 kohta ja 105 a §:n 2 momentti laissa 468/2000, *sekä*
lisätään lakiin uusi 40 a, 48 a, 93 § ja 95 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on edellä mainitussa laissa 468/2000, uusi 5 kohta seuraavasti:

40 a § (Uusi)

Yritystulon pääoma-osuuden vahvistamatta jättäminen

Sen estämättä, mitä 38—40 §:ssä säädetään, jaettavan yritystulon pääomatulo-osuus jätetään vahvistamatta silloin, kun tämä johtaa ansiotuloverotusta ankarampaan lopputulokseen.

48 a § (Uusi)

Kunnalle luovutetun maan määräaikainen verovapaus

Omaisuuksien luovutuksesta saatu voitto ei ole veronalaista tuloa, jos luonnollinen henkilö tai kuolinpesä luovuttaa kiinteää omaisuutta kunnalle 1 päivänä tammikuuta 2001 tai sen jälkeen viimeistään 30 päivänä joulukuuta 2001.

74 §
(Kuten VaVM)

77 §
(Kuten VaVM)

93 § (Uusi)

Työstä aiheutuvat matka- ja asumiskustannukset

Ansiotulojen hankkimisesta johtuneina menoina pidetään myös matkakustannuksia asunnosta työpaikkaan ja takaisin halvimman kuluneuvon käyttökustannusten mukaan laskettuina. Tällaisina menoina pidetään myös asumiskustannuksia, jotka aiheutuvat siitä, että työntekijä joutuu työssäkäynnin vuoksi hankkimaan vakituisen asuntonsa lisäksi toisen asunnon. Näitä kustannuksia voidaan kuitenkin vähentää enintään 35 000 markkaa ja vain siltä osin kuin ne ylittävät 3 000 markkaa (omavastuuosuus). Omavastuu vähenee 1/11 jokaista vuoden työttömyyskuukautta kohden.

95 §

Tulonhankkimisvähennys

Verovelvollinen saa vähentää palkkatuloistaan:

1) tulonhankkimisvähennyksenä 2 700 markkaa, kuitenkin enintään palkkatulon määrän;

5) etätyöstä, jolla tässä tarkoitetaan työtä, joka tehdään perinteiseen kiinteään paikkaan si-

dotun työn sijasta kotona, etätoimistossa tai muussa vastaavassa paikassa, aiheutuneita tietokone-, ohjelmisto-, tietoliikenne- ja liittymäkustannuksia enintään 5 000 markan edestä. (Uusi)

osalta. Vähennyksen enimmäismäärä on kuitenkin 11 000 markkaa. Verovelvollisen puhtaan ansiotulon ylittäessä 75 000 markka vähennyksen määrä pienenee 3,5 prosentilla puhtaan ansiotulon 75 000 markkaa ylittävältä osalta.

105 a §

Vähennys on 35 prosenttia 1 momentissa tarkoitettujen tulojen 15 000 markkaa ylittävältä

Voimaantulosäännös

(Kuten VaVM)

Vastalauseen lausumaehdotus

Eduskunta edellyttää, että perheiden verotuksen ongelmat pikaisesti selvite-

tään ja että yhden tulonsaajan lapsiperheiden verotuksen ongelmat korjataan esimerkiksi verovähennysten avulla tai sosiaalipolitiikan keinoin.

Helsingissä 1 päivänä joulukuuta 2000

Maria Kaisa Aula /kesk
Olavi Ala-Nissilä /kesk
Jukka Vihriälä /kesk
Mauri Pekkarinen /kesk

Markku Laukkanen /kesk
Seppo Kääriäinen /kesk
Sakari Smeds /skl